Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 282 (10.959). Львів, неділя 19. грудня 1926. Poeztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10. II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Революція на Литві.

Уряд арештований. — Президент держави інтернований. — Стан облоги. — Провідники революції ворожі до Польщі і СРСР. — Становище польського уряду. — Програма уряду: відібрання Вильна. — Невияснене положення в Ковні.

Варшава, 17. грудня 1926.

Тут наспіли вісти про вибух революції на ковенській Литві. На чолі революціонерів станув провідник христ. демократії Сметона. Дня 17. грудня в год. 3. над раном заняв Ковно й арештував уряд Гриніюса. Військо в більшости заявилося за Сметоною. Вістку про переворот потверджує також литовський консулят у Берліні і консулят у Кенігсбергу. Вся влада перейшла в руки тимчасового військового уряду. Уряд цей проголосив воєнний стан у цілій Литві і предложив бувш. президентові републики Сметоні обняти обовязки начальника держави. Сметона пропозицію прийняв. Президента републики Гриніюса інтернували в його палаті. Комендантом столиці іменований провідник литовських фашистів полк. Грігаліюнас Гловацкіс. Проливу крови не було.

Провідник перевороту Сметона оголосив відозву до народу, в якій стверджує, що виступив тому, що повалений уряд хотів запродати незалежність Литви большевикам. Стверджує теж, що приглядання комуністичному рухові наклонило його до активного виступу.

В цілій Литві панує спокій, за виїмкою Поневежа, де є комуністичні заворушення. Вістки про військові заворушення є неправдиві.

Провідник ковенської революції є прихильником Німеччини й уважають його безоглядним ворогом Польщі. Коли кілька разів роблено заходи для навязання якихнебудь взаємин із Польщею, чи то політичних чи економічних — Сметона все нівечив такі заходи. Від 1917 до 1919 р. Сметона виконував провізоричне урядування, а потім Тариба покликала його на становище президента. Уступив у червні 1920. Останніми часами стояв на чолі правого крила христ. демократії, себто партії інтелігенції „Пажанга" (Поступ).

Комунікація Польщі з Литвою відбувається через Берлін згл. Данціг і так польське міністерство одержало вісти про революцію на Литві. Польський мін. законд. справ Залеський заявив кореспондентам закордонних часописів, що польський уряд приглядається подіям на Литві спокійно, сподіючись, що теперішня влада не допуститься ексцесів супроти тамошних Поляків. Польські військові власти видали приказ команді корпусу охорони границь, щоб вивідалася про розвиток подій на литовсько-польськім кордоні у звязи з переворотом.

Берлін, 17. грудня 1926.

Аг. „Юнайтед Прес" повідомляє з Ковна, що новий уряд видасть програму, в якій на першім місці домагатиметься звороту Вильна. „Берлінер Тагеблят" повідомляє, що на чолі перевороту станув передовсім ген. Віліявкус і організація литовських стрільців (шавлісів). Уряд у прокламації заявляє, що військо мусіло станути на чолі уряду, бо дотеперішній уряд із соймом хотів запродати Литву большовикам. У Ковні військо стануло на боці уряду. В Клайпеді заведено цензуру часописів. Кордон біля Айскунів (від Німеччини) замкнений. Місто Гранденберг є ще в руках полку, вірного давньому урядові. Сподіються крівавих боїв.

З Риги повідомляють, що і в Ковні положення ще невияснене, бо часть війська не перейшла ще на бік нового уряду, заняла т. зв. Зелений Горбок і грозить бомбардуванням міста. В арешті є ще премієр, мін. внутрішніх і військових справ. Часть міністрів випущено на волю, деякі зовсім не бути арештовані.

Димісія кабінету Маркса.

Берлін, 17. грудня 1926.

Президент Гінденбург приняв на авдієнції канцлера Маркса і провідника німецьких націоналістів гр. Вестарпа. Канц. Маркс відкинув предложення Гінденбурга, щоб уряд для ратування свого положення поробив уступки в користь нім. націоналістів. Райхстаг більшістю 249 гол. (соціялістів, комуністів, нім. націоналістів і Гітлерівців) проти 171 приняв соц. внесення, яке висловлює урядові Маркса недовіря з причини внутр.-політичної натури.

Бюро Вольфа повідомляє, що після того голосування в райхстагу кабінет приняв ухвалу, на основі якої уповажнено канцлера повідомити ще того самого дня президента Німеччини, що уряд уступає. Канцлер Маркс цю ухвалу негайно виконав. През. Гінденбург приняв до відома димісію уряду і поручив одночасно канцлерові враз з иншими міністрами вести дальше агенди уряду.

„Берл. Тагеблят" подає, що в парляментарних кругах не вірять, щоби новий уряд міг бути зложений ще перед святами. Правдоподібно Гінденбург покличе до себе провідника соціялістів Міллєра Франкена і гр. Вестарпа як представників тих фракцій, що повалили уряд д-ра Маркса, й одному з них доручить утворення нового уряду. Ходять також чутки, що місію утворення уряду візьме на себе провідник людовців Шольц.

Процес 151.

За приналежність до української повстанчої організації.

Володимир Вол., 16. XII. 1926.

Розправа з 15. грудня 1926.

Дальше зізнавали свідки оборони.

Свідок Генелі, управитель вязниці в Луцьку, зізнав, що не пригадує собі, чи надкомісар Зьоловський приходив до обвин. Травнера до тюрми. Травнерові правдоподібно ходило про потвердження факту, що надком. Зьоловський пропонував йому 2000 зол. і заграничний пашпорт, коли Травнер не відкличе своїх неправдивих зізнань. На дальші запити обв. Травнера зізнав, що приказ обстриження політ. вязнів уважали вязні за засіб терору прокураторського уряду і протиставили зі своєї сторони цьому зарядженню гострий опір. Приблизно 20 вязнів стрижено насильно при участи тюремних сторожів і поліції і при таких операціях не одному зі стрижених текла кров з носа.

Свідок Олена Загатовська зізнає, що працювала з обвинуваченим Степанюком у володимирськім магістраті. На „вгта apriliа" 1925 р. сказала йому, що він має бути володимирським бурмістром. Завдяки цьому невинному жартові обвин. Степанюк фігурує в акті обвинувачення як майбутній бурмістр м. Володимира, визначений комуністично-диверсійною організацією.

Свідок Іван Вишнівський зізнає, що в часі його арешту бачив у Осипа Панасевича по допитах на поліції смуги від побоїв на шиї і карку. Також обвин. Паламарчук жалувався на побиття і куляв на ногу ізза ударів у пяти.

Свідок Юхим Бунда зізнає, що Нестор Байда жалувався йому у вязниці, що його при допитах на поліції били і вимагали, щоби признався до повстанчої організації, при чому здіймав сорочку і показував на тілі синяки.

Св. д-р Арсеній Річинський, український націоналіст і церковник, видавець час. „На варті", зізнає, що в часі ліквідації К. П. З. У. в квітні 1925 р. була переведена у нього ревізія без ніяких результатів. По ревізії свідка арештовано й відпроваджено до вязниці. Між вязнями була велика паніка тому, що на поліції при допитах били.

Свідок Микола Вітовський зізнає, що був арештований в часі ліквідації ком. організації за те, що будьто би переховував зброю і комуністичну бібулу. Поставлене обвинуваченим питання, чи правда, що б. поліціянт Северов сказав свідкові, що не скаже на суді про те, що бачив, як на поліції катували арештованих, бо боїться, щоб йому не відібрали концесії, предсідник усуває.

Обвин. Панасевич Микола заявляє, що предсідник сторонничо веде розправу, бо коли ходило прокураторському урядові про доказ, що обвинувачені змовлялися вносити зажалення ізза побиття, то суд згодився на переслухання свідка Цісловського, а обвинуваченим не дає можности дати доказів зі своєї сторони в тій справі. Предсідник усуває цю заяву і грозить обвинуваченому виключенням з розправи. Обвинувачений Панасевич відповідає: „Добре"!

Свідок Всеволод Березовський заявляє, що був арештований у квітні 1925 р. і сидів у шопі (!) на повітівці у Володимирі, де було около 20 арештованих. При допитах сказав свідок, що бачив побитого Розенвайна, але цього до протоколу не внесено. Обвин. Паламарчук жалувався свідкові, що йому поліціянт вибив зуб. Бачив, як у згаданій шопі били поліціянти одного Жидка. Також бачив, як одному арештованому, що лежав побитий на долівці, впало на голову зі саней важке залізо. На запит обвин. Панасевича, чому свідок плакав у шопі, зізнає, що був хорий і мав горячку до 40°, просився до лікаря, а його не післали.

Свідок Болеслав Сироватка зізнає, що був старшим келії, де сиділи політичні вязні. Вони ходили часто пізно вечером (по апелі) на допити. Раз по таких „допитах" показував йому обвин. Нестор Байда синяки на плечах і на руках і жалувався, що його на повітівці били. Також обвин. Паламарчук, коли прибув з Луцька, жалувався, що його били і куляв на ногу.

Вкінці зізнавав прокураторський свідок Вавжин Сіль, що в часі голодівки політ. вязнів 10. VIII. 1926 обвин. Іван Карась промовляв до зібраних політ. вязнів у келії і між иншим дуже гостро виступав проти польської влади і марш. Пілсудського; називав їх бандитами, зі злости дер на собі сорочку і казав, що треба змагати до радянської влади.

Адв. Домбровський заявляє, що акт обвинувачення закидає Іванові Карасеві протидержавну діяльність в 1924 і 1925 роках, а не в 1926 р., тому ставить внесок, щоб не брати під розвагу справи, не обвитої актом обвинувачення. Суд внесок оборонця приймає.

Математик.

Львів, 18. грудня 1926.

Аж сьогодні прийшли ми в посідання повного тексту промови, що її вніпрем. Бартель в характері керманича міністерства освіти виголосив 26. листопада ц. р. на засіданні бюджетної комісії. Керманич освітнього ресорту головно займався полемікою, почуваючись дуже оригінальним (своєю різкістю і грубістю) та дотепним в цій матерії. Між иншим полемізував, супроводжений притакуючими признаннями ворожої йому польської правиці, також із закидами пос. П. Васильчука, що торкалися шалу утраквізації, а радше ліквідації українського шкільництва.

Віцепрем. Бартель, поклоняючись твердим принціпам правовости, непохитно стоїть на основі накиненого польською сеймовою більшістю закону з 31. липня 1924, що заключує в собі „деякі постанови про організацію шкільництва". На основі цього штудерного закону, який є непорушною святістю для міністра, що засів на своїм фотелі внаслідок збройного перевороту, на основі закону, популярно названого „lex Грабський-Тугут", утраквізація є найповнішою справедливістю (najzupełniejszą sprawiedliwością). Проклямована проф. Бартелем „справедливість" розтягається в рівній мірі на зміст навчання в „утраквістичних" школах, як і на саму переміну шкіл.

„Найповніша справедливість" висловлюється перш усього в програмі „утраквістичних" шкіл.

„Бо в першій клясі всенародньої школи дитина вчиться польської мови по польськи... вчиться релігії в своїй рідній мові а крім того вчиться по польськи пів години, здається мені, рисунків. То значить прошу панів, що українська дитина, приходячи до школи, не є помпована польщиною, яка могла би їй справляти труднощі, якщо не володіє тією мовою, бо поза польською мовою і пів години рисунків, зрештою вчиться по українськи".

Чиж не ідилічні відносини. В першій клясі початкової школи українська шестилітня дитина, яка ніколи не чула польського слова, вчиться тільки двох предметів по польськи (польської мови і рисунків), а релігії і всіх инших (?!) предметів по українськи. Здавалось би, що це справді якісь дикі претенсії посла Васильчука, „гайдамацька" ненаситність Українців, як би не те, що в першій клясі взагалі инших предметів не вчать, навіть не вчать по українськи читати. І зовсім природно, бо ніде в світі в першій клясі початкової школи не вчать шестилітньої дитини ні фізики, ні хемії, ні історії, ні географії, ні чужих мов, тільки вчать елементарно-вступних річей. І ця елементарна наука відбувається по польськи. А п. Бартель говорить про ідилю, про найповнішу справедливість. Мовляв,

„з одного боку польське громадянство резигнує з половини **своїх прав** навчання виключно по польськи, а з другого боку українські діти резигнують з половини своїх прав учитися виключно по українськи. Закон в спосіб ясний і докладний означує, як то все має відбуватися і коли має бути введена утраквізація".

Тільки подумати: в цій вельми складній історії виступають два, очевидно, рівнорядні чинники: польське громадянство й українські діти. На иншому місці проф. Бартель хвалиться, що він математик, який все оцінює під кутом стислости й докладности. Жаль, що він ще не є й правником, бо тоді

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає.

Нові книжки й видання.

ЖУРНАЛИ:

„УКРАЇНА“. Науковий місячник українознавства під редакцією Акад. Михайла Грушевського. Кн. 5, 1927. Державне Видавництво України. Зміст: В. Романовський: До історії архіву „Малоросійської колегії“; В. Щербина: Участь Києва в законодавчій комісії 1767 р.; В. Данилов: П. А. Куліш і М. О. Максимович; М. Мочульський: І. Манджура, український поет і етнограф (В 75-ті роковини його народин); О. Попов: Загальний характер української зовнішньої торговлі в передвоєнні часи; М. Бужинський: Метрика І. П. Котляревського; П. Нечипоренко: Історія одного вихрещення; М. Марковський: Powrót Zaporożcow z Trebizundy“ К. Гейнча; Д. Абрамович: З листування М. І. Костомарова з графинею А. Д. Блудовою; Г. Шамрай: В старорежимній школі й навколо неї. Оповідання А. Солтановського; В. Міяковський: Вірш з приводу перших замахів на Олександра II.; Ол. Рябінін-Скляревський: З революційного українського руху 1870-их років. Одеська громада 1870-их р. (з портретом); М. Возняк: Із зносин М. П. Драгоманова з Галичиною; Критика; Хроніка.

НАША БЕСІДА. Ілюстрований двотижневик літератури, науки і суспільного життя. Рік III. ч. 23. Варшава, Długa nr. 47. Зміст: М. Дорошка: Рубін. — В. Островський: Політики. — К. Іль.: До історії Хрестовоздвиженської церкви в Луцьку. — Г. Тедді: На могилі О. П. Стороженка в Бересті. — М. Пирогівський: Про нові зорі. — Б. Вронський: Природні богацтва Волині. — Л. Л.: Навколо справ сучасного Іраку. — Література, мистецтво, наука. — Ілюстрації.

КУЛЬТУРА, журнал культурного, суспільного й політичного життя. 12 число. Львів, грудень 1926. Рік видання IV. Зміст. Н. Т-лин: Й. Діцген. В. Левинський: Діцген, Авенаріюс, Мах і теорія пізнання. С. Р. Станде: Провокатор (вірш). Евген Варга: Проблеми польської господарки. XV-та конференція ВКП б). В. Левинський: Українська соціялістична еміграція і Радянська Україна. М. Паньків: Іперит. А. Городський: Форд і фордизм. П. Орський: Перед Загальними Зборами „Просвіти“. Дмитро Донцов у зеркалі: IV. Мистецька Виставка.

БОГОСЛОВІЯ. Науковий тримісячник. Видає Богословське Наукове Товариство. Т. IV. 1926, кн. 4. Львів. Коперника 36. Зміст: Благословення св. отця. — Cirillo Korolevskij: Les fonds Borghèse et Barberini au Vatican. — о. д-р В. Василик: Про літургію св. Івана Золотоустого. — Огляди й оцінки. — Вибрані питання. — Всячина-хроніка. — Богословське Наук. Т-во. — Книжки і часописи.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР. Орган Краєвого Т-ва Господарського „Сільський Господар“. Річник XI. ч. 12. Зміст: 1) Свято „Просвіти“, 2) В чім заховати ощадність, 3) Роботи на лугах під зиму й в зимі, 4) Не витрачуймо гроша на чужі вироби, як свої можемо мати, 5) В справі сироварського промислу в карпатських горах, 6) Чому жито не сходить, 7) Сільсько-господарське шкільництво в Чехословаччині (докінчення), 8) Досліди зі штучними гноями в перемиськім повіті, 9) Як обходитися з льохою і поросятами, 10) Охорона перед сухотами у худоби, 11) Боротьба проти нечесної конкуренції, 12) Користи і сп сіб уживання штучної вощини, 13) Які формальности потрібні для відкриття на селі крамниці, 14) Викуп промислових свідоцтв. 15) Кари за управу тютюну, 16) До боротьби з алькоголізмом, 17) Як вести господарські записки, 18) Українське хмілярство на західних землях, 19) Торги на яйця, 20) Торг тютюновими виробами (трафіки), 21) З Радянської України, 22) Вісти з „Сільського Господаря“, 23) Господарські ради, 24) Всячина, 25) Комунікат „Сільського Господаря“ в справі прольонгати речинця платности засівових кредитів з року 1925 і 1926, і 26. Оголошення. — Редакція і Адміністрація міститься у Львові, вул. Зіморовича ч. 20.

НОВЕ ЖИТТЯ. Громадсько-політичний, економічний та літературний місячник (друк на шапірографі). Прага, ч. 7. Грудень 926. Зміст: С. К.: З приводу конференцій. — М. Сипило На біжучі теми. — З.: Остання конференція міжнар. студ. конфедерації Сіє. — Доссо: Політика в академізмі. — Я. Грабів: Робітничі кооперативні організації в Ч. С. Р. — С. Скляренко: Вірш. — І. Стадниченко: Відгуки. — З окупованих українських земель. — Радянське життя. — Зі світа. — З життя радкольонії в Ч. С. Р. — Емігрантська хроніка.

ЖІНОЧА ДОЛЯ. Щомісячний часопис для українського жіноцтва. Редакторка: О. Кисілевська. Рік II. Ч. 12. Коломия, Нова 1. Зміст: Н. Слобожанка: Свято „Просвіти“. — Ю.: Дещо про партії. — О. Кисілевська: Про працю в жіночих гуртках. — Памятаймо про наші діти. — Жіночий рух. — М. Дорошка: У вічному годину. — Відділ американсько-канадійський. Д-р В. Сімович: Чому ми бідні? — Читальничка: Для розваги. — Господарська часть. — Дещо з гігієни. — Від нового року „Ж. Д.“ виходитиме двічи в місяць.

НОТИ:

Філарет Колесса: УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПІСНІ в триголосному укладі. Випуск I. і II.

Цим виданням усунено в українській музичній літературі недостачу пісень на жіночі хори, таких потрібних при уладжуванні концертів у жіночих школах, гімназіях і семинаріях. Ці пісні в триголосному укладі на жіночий хор повинні внести також деяку ріжнородність у концертові програми українських музичних товариств. У виданих отсе випусках народніх (обрядових) пісень Філарета Колесси поміщено гаївки й веснянки (12 пісень), і колядки, щедрівки, обжинкові й весільні пісні (15 пісень). Пісні дібрано з огляду на мельодії — найкращі, з огляду на тексти — відповідні передовсім для шкільної молоді. (Ці пісні можуть співати і мужеські хори: тенор I. і II. і бас). Слід іще замітити, що майже кожна мельодія оброблена у двох і трьох відмінах, одначе творить про себе заокруглену цілість. Пісні, споріднені характером і тонаціями, получено по дві і три в групи, з яких кожна може виповнити точку концертової програми. Всі пісні уложено легко, але так, що вони можуть відповісти й вибагливішим вимогам публики.

Й. Кишакевич: ДУХОВНО-МУЗИЧНІ ТВОРИ. Ч. 7. Иорданські пісні — на мужеський хор. (Зміст: 1. Явился еси; 2. З нами Бог; 3. Всяческая днесь радосте; 4. Сонце світить; 5. Иордане ріко; 6. Голос Господній.)

Ч. 16. Иорданські пісні — на мішаний хор. (Зміст як ч. 7.)

☦ Посмертні згадки.

о. Дмитро Луговий, парох Заріча біля Делятина і бувший декан Надвірнянський, радник Еписк. Консисторії помер на 85 році життя і 55 р. священства. Похорон відбувся в Заріччу дня 6. грудня ц. р. В. И. П. 1152 1—1

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський Хор під управою Петра Євсевського у складі 30 осіб виступає:
Субота 18. XII. — Рівне.
Неділя 19. XII. — Рівне. 1111 9—?

— **Дир. Микола Заячківський,** виїзджаючи на кілька днів на провінцію, зложив в нашій Редакції з нагоди св. Миколая 50 зол. на цілі Т-ва опіки над інвалідами.

Св. Миколай загостить в неділю, 19. грудня ц. р. о 4-ій год. попол. до домівки Т-ва „Зоря“, вул. Вірменська 25. Дарунки приймається в неділю від 10. год рано.
1142 2—2

Ширші сходини Товариства Жінок з вищою освітою відбудуться у середу, дня 22. грудня 1926. о год. 5-ій пополудні в салі „Бесіди“. На порядку денному відчит д-ра Мирона Кордуби: „Найновійша теорія повстання Руси“. Гостей просять. — Управа. 1159 1-1

Старші пластуни уладжують в неділю дня 19. грудня ц. р. у великій салі „Народнього Дому“

Свято-Миколаївський вечір.

Початок о 8. год. вечером. Вступ лише за запрошеннями, які можна набути кождого дня в пласт. домівці, від год. 6—7 вечер. Буфет добірний. Джесс-бенд. — Дарунки приймається дня 18. в пл. домівці о год. 4—5 попол. і в салі Нар. Дому о годині 2—4 попол. та 7—8 веч. 1—1

державности. Святкуючи його, ми демонструємо нашу ідею і нашу карність. Ми згадуємо тих, що полягли за волю та віддаємо їм честь за їх велику жертву. Ми показуємо, що „Ще не вмерла Україна".

Гром. Ф. Литвинишин, голова Союзу українських народніх товариств, який перепроваджував віче, покликав на секретарів гр. Н. Близнюка й Г. Галецького. На внесення Ілії Гузара зарядженo збірку на поміч для інвалідів і політичних вязнів, яка принесла 121.46 дол. Опісля виступив гр. Омелян Ревюк зі святочним рефератом.

По рефераті голова уділив голосу гр. О. Плескунові, який предложив зборам такі резолюції:

В той час, як в Народнім Домі відбувалося народне віче, церковну галю заповнили битком діти українських шкіл. Промовив до дітвори п. учит. Стеткевич. Говорив так гарно, що діти слухали наче якоїсь дивної казки. Слухаєте того епосу і глядите на дітвору, як в неї оченята та губоньки розкриваються з ляку за героїв, з подиву для них, з патріотичного запалу. Як п. Стеткевич скінчив, діточе „гурей" затрясло салею. В тім оклику було справдішнє одушевлення. П. Стеткевич не лиш росказував „історію-поему вольного народу". Він і додав до неї зазив до дітвори: працювати тут в Америці для України. Ось в американській школі буває, що говориться про Польщу, Росію та Україну, та американські учителі, не знаючи самі річи, дають невірні інформації. Тоді чемно, а відважно треба сказати учеників, як воно є, треба розказати, як Україна бореться за волю, а хто гнобить її так, як Англія колись гнобила Америку.

Вечером тогож дня в салі Українського Народнього Дому відбувся святошний концерт. У концерті виступали найкращі сили українського Ню-Йорку, а саме солісти: М. Зазуляк, п-ні Н. Шміт і славний бас І. Стешенко. Всіх їх горячо оплескувано, особливо останнього. На цьому концерті виступав український хор під управою відомого дириґента Ю. Кириченка, що збирав увесь час заслужені лаври і сливе кожну свою річ мусів повторювати.

Так український Ню-Йорк відсвяткував великий день 1. листопада.

НОВИНКИ.

— Дозвіл на прилюдну збірку на коляду для „Рідної Школи" уділило станиславівське Воєвідство рескриптом з дня 3. грудня 1926 ч. Б. П. 12897/26, а тернопільське Воєвідство рескриптом з дня 3. грудня 1926 ч. Б. П. 14294/26. на своїх областях. По одержанню текстів розішлеться негайно все потрібне на адресу повітових Кружків „Рідної Школи". Дозвіл львівського Воєвідства з дня 28. листопада 1926 р. ч. Б. П. 16687/26 на коляду в часі між 4. і 28. січнем 1927 р. вже розіслано з лістами і повновластями повітовим Кружкам „Рідної Школи" на області львівського Воєвідства. — *Головна Управа „Рідної Школи".*

— За що вже карають! Надіслано нам такий „документ часу". Wezwanie L. 5181./26. Starostwo wzywa ks. proboszcza Hawryszczaka z Barszczowic, aby się dnia 2. listopada b. r. o godz. 10. przed południem zgłosił w biurach Starostwa celem przesłuchania pod zagrożeniem grzywny 20 zł. Lwów 3. listopada 1926. Wł. Kogut, urzęd. XI. st. sł. — Ks. Andrzej Hawryszczak, żonaty, gr. kat. dziekan, zamieszkały w Barszczowicach. Przekroczenie ust. z 31./7. 1924. Nr. 73. poz. 724. Dz. U. R. P. popełnione przez dowolne wypisywanie na wyciągu z metryk nazwy miejscowości urzędu paralelnego w języku ruskim. — Dochodzenia: z urzędu. — Winę udowodniono własnem przyznaniem się, przesłuchaniem świadków i zbadaniem. — Na podstawie rozp. ces. z 20. IV. 1854. §. 11. zasądza się ks. Hawryszczaka na 100 zł. grzywny względnie 10 dni aresztu. Lwów dnia 13. listopada 1926. Starosta Zieliński. — Згаданий „wyciąg z metryk" — це була метрика, написана по формі від початку до кінця латинською мовою.

— До крайового зїзду „Лугів". На недавнім зїзді „Лугів" у Львові відсепарувалася, як відомо, дрібна частина його учасників, що відбула свої наради в ред. „Гром. Голосу", де й вибрала собі свою „Головну Лугову Раду". З тих нарад видано комунікат у „Гром. Голосі" й окремо, який підписало 48 осіб, не подано одначе, які саме „Луги" вони заступають. Можна було відразу думати, що значна частина підписаних (менш-більш половина) нікого не заступала, або що найменше переступила свої повновласти. Тепер дістаємо письмо з Рудеччини, яке дає нам близче пояснення щодо кількох підписаних на „Заяві" учасників. Це письмо звучить: „До справоздання зі зїзду „Лугів" у „Громадськім Голосі" ч. 49. цікаво буде вам знати, що між підписами 48 осіб на „Заяві" в імени нібито 147 лугових товариств є особи, що не мали ніякого права такої заяви підписувати. Так прим. Рогуцький Степан (при кінці) є 14-літній хлопець, що перед двома тижнями виступив з самбірської гімназії і тепер є учнем у торговлі Р. Зубика. Такий самий є Гавран Іван, особа фіктивна, а Стецьків Олекса, що заступав „Луг" в Куповичах Старих, надужив довіря товариства, бо цей „Луг" наказав йому лишитися при луговій управі під проводом д-ра Дашкевича. З тих причин, очевидно, „Гром. Голос" не назвав тих „Лугів", котрі підписали „Заяву", а лиш подав назвиска незнаних людей. У світлі цих даних виступає в своєріднім світлі тактика соцрадикалів у лугових справах.

— Вечір хореоґрафії у Львові. В неділю 26. грудня ц. р. в год. 6. веч. в салі „Уля" (Оссолінських ч. 8) відбудеться вечір артичничних і хореоґрафічних танків арт. Мих. Гонтара, члена ґрупи Авраменка, з його маленькими учнями. Дуже цікаву й оригінальну програму виконають діти й молодь — учні М. Гонтара. Моральну піддержку в устроєнні цього вечора подає Сокіл-Батько. П. Гонтар вів із великим успіхом курси національних і ритмічних танків у Стрию, Бережанах, Чорткові, Заліщиках, Станиславові і Бродах, а тепер відчинив хореоґрафічну студію у Львові для дітей і шкільної молоді від 5 до 18 літ. Оправдана надія, що батьки, яким залежить на гармонійному розвиткові тіла дитини, не пропустять нагоди побачити самим і своїм дітям показати діточий балет національних танків. Автор цих стрічок бачив пописи тих танків на провінції і був ними просто очарований. Знимки діточого балету перед пописом можна оглянути на виставах „Народньої Торговлі", книгарні Шевченка і „Союзного Базару" у Львові. — *Д-р Ол. Бапчак.*

— Нова українська ґазета. У Варшаві (Подвале 17, п. 27 стала виходити нова українська газета-тижневик „Українська Нива". Газета має великий формат, гарний папір і богато ілюстрована. Зі змісту видно, що це орґан придніпрянської еміґрації, що гуртується біля уенерівського центру.

— Наші борці за океаном. Читаємо в американській „Свободі" з дня 26 листопада велику статтю на 1-ій сторінці п. з. „Чорна рука" звисла над Гаркавенком". Зміст її такий: 6000 людей зібралось у Ню-Йорку, щоби приглянутись боротьбі нашого атлета із Владком Збишком-Циганевичем. Одначе в останній хвилині публику повідомили, що змагань не буде, бо Гаркавенко щез. Ніхто не знав, що трапилось і всі розійшлись розчаровані. Але на другий день явився Гаркавенко із своїм імпресарієм до редакції „Свободи" і вияснив історію: безпосередно перед змаганнями в коридорі цирку підійшли до Гаркавенка два Поляки, які хотіли з ним познакомитись і потрактували його папіросками. Коли Гаркавенко потягнув дим, йому потемніло в очах і він стратив притомність. Щойно в другій год. уночі він прокинувся на лавці в однім публичнім огороді. Історія чисто-американська. Адже в Шікаго застрілили недавно одного соперника, потайки відомого борця Еди Едерсона, а в Ню-Йорку боксера Сікі. Але історія має ще своє продовження. Відомий борець Піддубний, теж наш земляк, заявив після цього інциденту у російській газеті „Новое Русское Слово", що він не вірить у пірвання Гаркавенка. А не вірить тому—відповідає на це імпресарій Гаркавенка—бо він старий, а Гаркавенко молодий і не хоче з ним боротися. Одночасно у „Свободі" находимо дописи від читачів, які жалуються, що Гаркавенко не дбає про те, щоби американська преса знала, якої він національности.

— Пат і мікадо. Вчора вся польська преса принесла звістку, що імператор Японії помер. Нині, з того самого джерела, польської телеграфічної агенції, приходить друга звістка, що стан здоровля мікада нежданo погіршився. Що це значить? Чи з ним трапилось після смерти ще щось гіршого? А може під офіціяльного „Пат-а" підсунувся злобно відомий кіновий гуморист Пат, приятель Паташона?

— Земляки, коли пєте, купуйте горілку вже тепер перед 1. січня, бо державний монополь, дбаючи за нашу тверезість, рішив піднести ціни монополевих горілок безпосередно перед нашими святами, від Нового року.

— Вічно темна хроніка. Злодії ростуть у Львові як гриби по дощі. І крадуть, що можуть, з невичерпаною фантазією: якийсь панок ходить по книгарнях і бере дорогі книжки на рахунок доброї фірми і щезає. Робітник, що працює у фабриці гребінів на Знесінню, не має що кращого під рукою і тягне гребені цілими тузинами, продаючи їх потайки темним промисловцям, врешті втікає до Відня. У друкарні Беднарського друкарські помічники крадуть систематично олово. Помічник у різника бере хоча би баранячі кишки, які також варта 200 зол. А кишенковці, що їздуть трамваєм, тягнуть портфелі найближчому сусідові. Ті, що вдираються в ночі до хат і до крамниць, також мусять брати тільки те, що є під рукою, бо „не видять, що творять". Творять щодня таку темну хроніку, супроти якої найтемніша ніч, опікунка злодіїв, блідне...

— Панкі гиндачі. Мировий суд варшавської 24-ої округи розбирав справу 10 обвинувачених, які на театральній переробці повісти Жеромського „Історія гріха" демонстрували проти неї. 4 ох засудили на грошеву кару від 30 до 100 зол.

— Літературна хроніка. Помер у Парижі визначний поет і повістяр, Жан Рішпен, член „Французької Академії". Мав 77 літ. Його життєва карієра була дуже оригінальна. Він не соромився, навпаки гордився, що його мати була якоюсь маркетанкою, може й циганкою, у кожному разі: мандрівною птахою з південною кровю. Його молодість минула при армії в Альжирі, де його батько був військовим лікарем. Брав участь у першій французько-німецькій війні, пізніше без заняття та професії, тільки з кремезними мязами, стає носієм на базарах, моряком, хоче стати актором. З душної артистичної париської дільниці Монмартру виїжає до Новофундляндії і далі в світ за Сарою Бернар, великою артисткою, залишаючи в Марсейлі жінку та сина. Але згодом вертається сюди. Туга жене його за рідною землею — Африкою. Щойно в зрілім віці, вертається на постійний побут у Париж. Тоді має вже за собою збірки поезій, в яких оспівує бездомних, волоцюгів, богемістів. Його перші твори спиняють шум своєю сміливістю; є це „Пісні голодранців", „Богохульні поеми", „Море". Його карають за них вязницею і втратою громадянських прав. Та згодом Рішпен відкриває поезію родинного життя: пише такі повісти як „Старший брат", „Чесні люде". Починає брати участь у політичнім житті, вибивається на чільне місце у франц. письменстві, — доходить до найвищої почести, яку має країна та держава для своїх діячів і творців: — стає членом „безсмертної" Академії. Рішпен належав до найкращих французьких прелеґентів. Його син, Яків, також є письменником, автором кількох віршованих драм.

— Світова хроніка. Померший югословянський премєр Пашіч залишив 800.000 динарів, які в 1916 р. одержав від царя Миколи II. на піддержку для сербського народу. Пашіч призначає своїм заповітом ці гроші на памятник вдячности у Білгороді для царя Миколи. Питання: Яка вдячність, коли сербський нарід це мав і не буде мати з цих грошей нічого, а Микола памятник? — З кінцем січня 1927 р. антифашисти приготовляють міжнародній конгрес у Парижі. — Жидівський член конгресу (парляменту) Злучених Держав, Блюм, поставив внесок, щоби окрема комісія прослідила обвинувачення, які кидає на Жидів відомий міліярдер Форд. — Родина вбитого 2 роки тому німецького міністра фінансів і письменника Ратенауа жертвувала на добродійні цілі величаву палату з великим садом і лісом. Раніше ця палата була власністю Гогенцолернів.

— З кіна. У кіні „Лев" почалась премієра фільми п. з. „Збиточник" на тему сучасної „освідомленої" панночки, у головній ролі з прегарною артисткою Коллін Мур. Крім цього іде там комедія в 2-ох діях „Рухомий шиночок".

— Позір Львовяне! Отсим подаємо до відома, що в дни 19. грудня 1926, на основі рішення Митроп. Консисторії у Львові з дня 26./І. 1926 ч. 596/926 по всіх парох. церквах у Львові відбудеться збірка на будову дому (школи, захоронки і пр.) на Богданівці. Всіх українських Громадян просимо о жертви на згадану ціль. — Комітет будови „Народнього Дому" на Богданівці у Львові. 1157 1—1

— Мораль пані Дульської — знаменита комедія на 3 дії Г. Запольської, якої премієра в Незалежнім Людовім Театрі у Львові численно зібраній публиці незвичайно подобалася—виставлена буде другий раз в неділю, дня 19. грудня ц. р. в год. 7-ій вечером. Вистава кінчиться о год. 9·30 вечером. В антрактах грає орхестра під проводом Вп. Олени Шлапак-Зборовської. 1162 1—1

По той бік добра і зла.

Етична оригінальність о. Романа Маріяна Береста.

В ч. 193 „Діла" передруковано листи о. Романа Береста, що находяться в актах окружного Суду в Бережанах ч. Vr. 315/25 в яких о. Берест, парох Бишок і Потока, щиро виявив свої політичні інтенції і вказав на себе, як на такого, що доручені йому тайни передає державній поліції. О. Берест вислав до Редакції „Діла" „спростовуючого" листа за зворотним реціпісом, одначе Редакція „Діла" його не помістила. Тоді о. Берест дня 5. XI. 1926 р. вносить до окружного карного Суду у Львові до ч. спр. Pr. 506/26 скаргу на відповідального редактора „Діла" за статтю „Годі мовчати" і на М. Саліва, автора цеї статті. Від Редакції „Діла" домагається він: 1) предложення авторизованого (?!) відпису його листів з актів бережанського Суду, 2) доказу, що він доносив на селян без їх відома (sic!), 3) доказу, що в шкільних катальогах в Борусові, а тепер в Бишках і Потоці він пише по польськи, 4) що він доносив дійсно правду на львівських комуністів Берґер і Ска і 5) що виходжував від Лихолаґер та зізнання. Иншими словами о. Берест домагається доказу правди на факти, які він сам власноручними письмами подав до бережанського слідчого судді, а про що тепер мабуть забув.

Далі о. Берест обвинувачує „Діло" в тому, що „через печатання непровірених фактів, обдерло його з чести перед суспільністю, а особливо в церковних кругах, що це не було виявом „моральної санації" „Діла" виказує це, що 28. IX. 1926 року він за зворотним реціпісом післав свою відповідь на все, однак „Діло" збуло її мовчанкою".*)

Після видрукування статті громадянство Бишок і Потока не могло зрозуміти способу поведення о. Береста і широко дискутувало прояви його етики. О. Берест в своїй обороні виголошує на проповіди такий приказ: „не читайте люде „Діла", бо воно пише на священиків. Правда, ні одна українська газета не взяла в „оборону" о. Береста, але за те хлібоїдський „Селянський Прапор" в Станиславові помістив допис проти д-ра Михайла Західного, адвоката в Бережанах, проти якого звертається підозріння, що він є автором статті „Годі мовчати".

Треба признати, що хлібоїдський орґан придбав собі дуже надійного і спосібного кореспондента. А тепер даємо слово о. Берестові, нехай він говорить про себе своїми власними словами: Перед повітовим Судом в Бережанах до ч. справи U. 2459/25 відомий вже Іван Огородник правується з о. Берестом за „обиду чести". Обвинувачений о. Берест дня 28. XI. 1925 року до розправи не явився, присилаючи посвідку хороби і долучуючи листа, адресованого до судді, такого змісту:

„Wielmożny Panie Radco! Trzymając się wskazówek WPana Radcy odnośnie procesu z Ohorodnykiem, dokładam starań, aby do zejścia obu stron w sądzie nie przyszło. Ohorodnyk przed drugim terminem zgodził się na odstąpienie od sprawy, jednak albo on, albo jego adwokat musiał być, skoro przyszło jeszcze trzecie zawiadomienie na 28/11. Z całego zachowania się Ohorodnyka widać, że ktoś z boku podjudza go przeciw mnie. Stanowczo stanąłbym do rozprawy, gdyby nie to, że tego sobie nie życzą sfery urzędowe. Upraszam więc o łaskawą pomoc w takiej formie, że WPan Radca na podstawie mojego poświadczenia choroby rozprawę z 28/11. br. uchyli na późniejszy termin (adwokatowi Ohorodnyka nie wyjawić dnia terminu), potem w dowolnym dniu sądowym posłańcem wysłać do obu stron wezwania jawienia się w sądzie na rozprawę tego dnia, w którym posłaniec rano doręczy. Wezwanie datować datą z parę dni wstecz, a termin naznaczyć na 9 rano. O ile obie strony otrzymują wezwania tego samego dnia raniutko, w którym ma być rozprawa — rzecz zrozumiała, że na 9-tą godzinę w dniu rozprawy WPan Radca wywoła obie strony (nieobecne) i w ten sposób sprawa automatycznie upadnie. O ile adwokat strony przeciwnej będzie później rezonował, WPan Radca łaskawie wyjaśni, że zawiadomienia przygotowano w czas, a nie jest winą sądu, że posłaniec w spóźnionym (lecz nie przespóźnionym) terminie zawiadomienia doręczył. Kreślę wyrazy szacunku ksiądz Roman Marjan Berest."

Судда, одержавши такого листа дня 28/11 1926 відповів на нього протоколярно так: „W tem miejscu Sędzia Sądu okręg. Weichert przedkłada list z daty 26/11 1926, załączony do aktów, doręczony mu przez adwokata D-ra Bemkę przy rozprawie — i z powodu obelżywej i nieetycznej treści listu, poniżającej nie tylko godność Sędziego, ale każdego uczciwego człowieka, zawierającej wprost znamiona zbrodni do nakłonienia Sędziego do nadużycia władzy urzędowej uznaje za stosowne wyłączyć się w niniejszej sprawie jako sędzia orzekający z obawy, aby pod wpływem żalu do oskarżonego nie był w wymiarze sprawiedliwości zupełnie objektywnym."

В справі Vr. 315/25, де міститься власноручне донесення о. Береста проти селян, покінчено справу в той спосіб, що засуджено 11 парохіян о. Береста на тюрму по 3 місяці за ухилювання від військової перлюстрації.

Може би Гр. кат. Митрополича Консисторія забрала цього душпастиря з бережанського повіту? **М. Саліа.**

*) „Спростування" о. Береста збула наша Редакція мовчанкою тому, що воно не тільки не відповідало вимогам закону, на який покликувався його автор (§ 19), але й містило в собі напади і напасти на Редакцію, при чому його зміст був фактично дальшим самообвинуваченням о. Береста. — Ред.

він знав би, що діти, як малолітні і невласновільні, взагалі з нічого не можуть резигнувати. Так само щонайменше дивоглядними виглядають якісь права польського громадянства до навчання українських дітей, а вже вершком математичної „стислости" є поставлення поруч двох чинників: польського громадянства й українських дітей.

Видно також, що віцепрем. Бартель зовсім не знає закону з 31. липня 1924, коли голосить, що він щонебудь означує „зовсім ясно і докладно". Програму „утраквістичної" школи означив не закон, тільки міністр освіти, перетворюючи її фактично в чисто польську. Це є самочинний і самовільний акт міністра Грабського, не оснований навіть на тому злощасному законі. Правда, закон постановляє: де і коли має бути введена утраквізація, постановляє, упривілеюючи польську меншість, одначе знаємо, якими способами і засобами переведжено плебісцит. Чи п. Бартелеві невідомі всі зловживання інспекторів й державної адміністрації, чи невідомі йому гіркі слова п. Тугута, співавтора того закону, про неслухняність і самоволю бюрократії, яка не дає змоги здійснити навіть най більш миршавий закон.

Тепер перейдемо до математичної „стислости" віцепрем. Бартеля в ділянці „утраквізаційних" вислідів.

„В Сх. Галичині зутраквізовано в той спосіб (себ-то, що польське громадянство резигнує з половини своїх прав до польського, а українські діти з половини своїх прав до українського навчання. — Ред.) 380 виключно польських шкіл, і той закон, на який я безнастанно покликуюся, довів до того, що 380 польських, чисто польських шкіл зутраквізовано. (П. Васильчук: А українських?) Понад тисячу. Зрештою стан є такий: В Сх. Галичині маємо 938 чисто українських шкіл (П. Васильчук: 938!). Прошу, щоби Ви були ласкаві нотувати ті цифри, а пізніше виказати мені нестислости. 1551 утраквістичних шкіл. На Волині є 382 утраквістичні школи, 411 польських, 29 таких польських шкіл... (П. Васильчук: То вже разом 709). Я додаванням не займаюся... (П. Васильчук: Що значить „таких польських"?) зараз, я не скінчив, бо Ви мені перервали. Повторюю ще раз, 298 таких польських шкіл, до яких додано „рускі єнзик", не з примусу закону, лише додано як обовязуючий, але без примусу закону."

Як бачимо, то й тут математична „стислість" проф. Бартеля дещо хитається. На запит, кілько українських шкіл „зутраквізовано", паде зовсім нестисла відповідь: понад (przeszło) тисячу. Але польські школи, які ніби то зутраквізовано, є докладно пораховані (380). І як стислим є проф. Бартель, коли говорить про „утраквізацію" 380 польських шкіл, так нестислим виступає тоді, коли промовчує, що тих 380 польських шкіл походить з цифри 400 українських шкіл спольонізованих безправно в останніх літах перед „плебісцитом" ріжними наказними війтами на приказ „організацій народових". З польських шкіл не „зутраквізовано" ані одної школи. Всі школи в Галичині й на Волині, які внаслідок фальшівницької, quasi-плебісцитової акції піддано утраквізаційній вівісекції, були українськими школами. До тогож „чисто" українських шкіл взагалі нема, бо навіть в тих ніби то 938 українських школах викладається по польськи польську мову, історію й географію та ведеться урядування по польськи.

Подразнений неприємною заміткою про стан всенародного шкільництва на Волині, де „законно" розторошено останки українського шкільництва, відповідає п. Бартель, що він не займається додаванням. Авжеж, що дотеперішня практика виказує, що математик Бартель виключує отсе аритметичне ділання. Він, йдучи слідами своїх попередників, займається тільки відниманням прав українському народові на рідне шкільництво, діленням українських шкіл на „утраквістичні" та множенням на українських землях польського шкільництва. В його ресорт крім цих елементарних аритметичних ділань, входить ще піднoшення до х-того ступня привілеїв польськости і витягання корінів з основних прав української нації.

Радянська Україна.

Українізація високих шкіл в Одесі.

Харківські „Вісти" повідомляють, що українізація в одеських високих школах поступає слабо вперед. В інституті народньої освіти 75 відс. викладів відбувається по українськи. До кінця цього академічного року всі виклади в ІНО мають відбуватися в українській мові. До інституту приймають тільки таких кандидатів, що володіють українською мовою в письмі та слові. Полекші дістають лише ті студенти, що приїзджають сюди на студії з инших радянських республик. Великою перешкодою в українізації инших вищих шкіл Одеси є та обставина, що професори зовсім не знають української мови. Студентство, хоч і вивчає українську мову, то слухаючи викладів у російській мові, не набуває практики в українській мові, а наслідком того наступає „рецедива української неписьменности". Комісія для справ українізації рішила встановити по всіх вищих школах Одеси обовязкові курси української мови для професорів. Виклади з соціяльно-економічних дисциплін рішено читати виключно українською мовою. — Иншими словами українізація вищих шкіл в Одесі йде слабо.

Видання археографічної комісії ВУАН.

Археографічна комісія Всеукраїнської Академії Наук видала перший том українського археографічного збірника. В збірнику є між иншим статті та матеріяли, що відносяться до історії Лівобережної України 17. та 18. століття, а також коштовні історичні матеріяли з історії Києва 1494 1830 рр. Вийшло з друку нове видання відомої памятки початку 18 віку — літопису Величка. Друкується велика праця „Матеріяли до історії східньо-европейської картографії". Незабаром вийдуть з друку „Записки Якова Маркевича" з історії 18. століття. Крім того приготовляється до друку збірник, присвячений памяти Куліша.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!

З життя Українців за океаном.

Свято 1. листопада в Ню-Йорку.

Богослуження. — Похід. — В Українськім Народнім Домі. — Діточе віче. — Святочний концерт.

Український Ню-Йорк знов мав світлий день. Дня 7. листопада з. р. (в неділю) заходом „Союзу українських народніх товариств м. Ню-Йорку" святковано память проголошення української держави. Ню Йорські Українці святкували цей день світло і величаво. В тім напрямі в Ню-Йорку виробилась уже традиція. Це добрий знак. Значить: загал відчуває потребу постійно манифестувати свій ідеал — ідеал соборної і незалежної України.

Свято почалося вже в год. 10. рано богослуженнями за Україну в церквах греко католицькій при 7-ій вулиці та православній при 14-ій вулиці. В першій правив о. сов. Повятишин, а проповідував о. Павляк, в другій правив і проповідував Пашкевич. (В українській евангелицькій церкві при 7-ій евні богослуження за Україну відбулось пополудні в год. 5., молитвам проводив пастор Купчинський).

В год. 1. на 7. вулиці уставився святочний похід, що рушив вулицями: 7-ою до 2-ої евню, 2-ою евню до 8-ої вулиці, цею вулицею до евню А, евню А на діл до 3-ої вулиці, цею вулицею до 2-ої евню, цею евню до 6-ої вулиці і шестою вулицею до Українського Народнього Дому. В поході взяло участь около 3.500 осіб.

Чоло походу творила українська музика під проводом пп. Кузьми і Бемка та американський прапор, несений українськими ветеранами американської армії. Похід вела президія Союзу. За нею слідував вінок в память тих, що впали за волю, несений українськими січовиками в прегарних українських строях. За вінком машерували нюйорські „Січи" в одностроях під проводом своїх отаманів: сотника Воробця та п. Граника, та січовички в одностроях під проводом п-і Дусанівської.

За „Січами" йшли під наглядом учителів українських шкіл шкільні діти. Чоло дітočої колюмни творили діти з української школи в Бронксі, всі в народніх строях. Також чимало дітей з Мангетен було в українських убраннях. Дітей було около 500. За дітворою йшли жіночі українські товариства — з того поверх 100 жінок в пречудових народніх строях, на чолі дівчата, за ними замужні жінки в уборах молодиць з ріжних сторін у старім краю; голови завинені та завязані барвистими хустками, деякі в юпках, инші в жупанах, ще инші в покутських киптарях. Ця часть походу хапала за очі видців, що стояли товпами на хідниках, які, хоч чужі, витали кращі частини походу оплесками.

За жіноцтвом ішли мущини, поділені у відділи після своїх товариств, кожне товариство зі своїм прапором та президією на чолі. Справно, славно, рівно та в порядку переходили перед цікавими глядачами прапори за прапорами, відділи за відділами, чвірки за чвірками.

Похід дійшов до Українського Нар. Дому, але лиш мала частина змістилась у салі. Дітвора і так пішла на другу галю під церквою.

В Українськім Нар. Домі почалося святочне віче. Віче отворив гром. І. Марусевич, секретар „Союзу". Він вказав на те, що День Першого Листопада — це свято проголошення незалежности західно-української держави. Це свято української

ГОРДІЙ БРАСЮК. 3)

БЕЗПУТНІ.

Сучасна фільма.

(Продовження).

На щастя, двері з учорашнього дня не були зачинені. Володька вскочив у кімнату й мерщій заклав на гачок, ще й на залізну штабу.

Був безпечний. Підійшов до хати взяти хліба. Де-ж він? Стій, чого-ж це голе ліжко й без подушок? А де-ж пальто? Обікрали.

Володька зайшовся плачем. Голос лунко відбивався в порожній кімнаті. Стало страшно. Здавалось, там під ліжком та під тапчаном притаїлися злодії.

Лементуючи, вибіг на двір. Вже не боявся Кривого. Нехай бє, аби тільки вернулось майно. Але ніхто до нього не виходив. І знемігшись від плачу, Володька малював собі в уяві картини голодування. Вже тепер хотілось їсти, а що-ж буде завтра?

Слід щось робити.

Володька рушив на базар.

Тільки побачив селянські вози, зараз скривився, як то робив Митька:

— Дядьку, дайте кусочок хліба!

— Сам без хліба сиджу.

— Тьотю, дайте!...

І тьотя, переломивши надвоє, дала один шматок йому, а другий сама доїдала.

Володька аж здивувався, що так легко роздобув. Хліб був надзвичайно смачний. А коли-б ще до нього та цибуля, що їла жінка? Або шматок сала? Проковтнувши слину, Володька вирішив за всяку ціну випрохати у Митьки.

Дорогою йому на зустріч Хведько:

— А знаєш, Митьку Манька покинула. Він її набив, а вона пішла. Тепер сидить такий сумний, — хоч не підходь. Каже, як зустріну того Володьку, то я йому потрощу ребра. Ніби-то через тебе він її набив.

— Еге, потрощить! А як через нього мене обікрали, то що я йому буду робить? Ще й не їв нічого зрання... — й Володька розплакавсь.

Хведько зацікавивсь. Він став на Володьчин бік:

— Той Митька такий! Він колись і в мене ножика вкрав. Як я йому про це сказав, то ще й набив. Добре зробила Манька, що покинула. Тепер буде знати, як битись.

Аж Володька повеселішав:

— Це його за моє сало покарано. От як приїде ще мама, — то ще буде він знати.

Але, пригадавши, що мати може й нескоро приїде, а він не матиме чого їсти, Володька знову посумнів.

Хведько побачив, що не до іграшок його товаришеві. Вирішив тікати.

— Треба мені йти. Батько послав по ділу... У нас нема хліба, то може позичу в того знайомого, — додав він поміркувавши.

Володька лишивсь безпорадним. Де дітись? Що діяти? Митька, як побачить, то ще набє. І за що? Він жеж сало забрав, ще й обікрали через нього...

Ах, коли-б хоч отакісінький шматочок сала! Ні, таки піде до Митьки. Скаже йому, що як приїде мати — то він буде знати.

І Володька насмілився заглянути в двері.

Митька зовсім не був сердитий. Він тільки глянув сумними очима й знову схилив голову. Обидва мовчали.

Коли це Володька:

— Тебе Манька покинула, а в мене злодії все забрали.

— В тебе злодії?... — здивовано перепитав Митька.

— Еге-ж... Мабуть, той Кривий.

— Що-ж ти будеш робити?

— А я знаю...

— І я не знаю, — сумно додав Митька.

Володька відчув, що його товариш такий самий нещасний, як і він. Вирішив розважити.

— Знаєш, іду я до тебе, коли це Хведько: „Не йди. Він буде тебе бити. Він сестру набив і мене колись за ножика бив, — він такий!..." А сам який? Бачить, що я голодний,— боїться, щоб не попрохав у нього. Каже: „У нас удома нема ані шматочка..." Думає, не знаю його, скупердяги.

Митька розмяк.

— Візьми там на полиці твоє сало.

— Ні, я не хочу. Нехай тобі буде. Я тільки шматочок... Або нехай буде все. Ми будем разом їсти — виправдувався розчулений Володька.

І вже аж до вечора годили один одному. А як стемніло, обидва лягли разом на ліжко, оповиті сумом і теплою дружбою.

—о—

Володька з Митькою стали товаришувати душа в душу. Обом не було до кого прихилитись, обом не було з чого жити. Отож, як настане ранок, — так обидва й майнуть на базар.

Там було праці.

Володька просить між возами, а Митька швендяє на „толкучці", щоб вихватити що. В цій справі був майстер. Не встигне яка міняльниця одвернутись, а Митька вже пригортає під сорочкою серветку, хустку або й що цінніше.

Раз було мало не нагоріло обом.

Митька набачив золотого персня в оксамитовім пуделку, що лежав перед панією на килимку.

— Купим! — сказав Володьці. — Стій тут.

(Продовження буде.)